

Alfred och Hanna

Värmen från handen, hennes vackra värme, skulle fortsätta flöda genom honom lika forsande som vattnets fall i ån bakom huset. Hon var vattnet. Det renande vattnet. Nu i middagsvila.

Moderns och småsyskonens sorg, som hade skymt hans fria sikt både inåt och utåt, sedan fadern försvann, spolades åt sidan i det ögonblick han såg Hanna där invid de vita mjölsäckarna som lastades på vagnen. Nyss fyllda tjugo, kom han till kvarnen för att tjänstgöra som mjölnardräng. Han hade utan förvarning blivit pålagd hela försörjningsplikten sedan faderns olycka och försvinnande.

Männen var skickliga där de rörde sig på stockarna med sina båtshakar, för att lösgöra den stora timmerbröten som hade bildats i älvkröken. Hans far var snabb och smidig och tvekade aldrig att vara först ut för att se var man skulle börja röja. Det gällde att hela tiden förflytta sig, att inte förlora sig i tankar, att inte vila en enda liten sekund. Det var enda chansen för att hinna in till land när bröten släppte. Det sjöng ilsket i stockarna av ljudet från det uppdämda vattnet, som ville vidare. Han hade själv sprungit i snöslasket på land, tillsammans med de andra pojkarna, och väntat på signal från fadern att med båtshaken dra undan stockar. Han hade dock aldrig fått följa med ut. Risken var för stor och han väntade otåligt på den dagen fadern skulle anse honom vara tillräckligt säker. Det kittlade fortfarande en flottarnerv i honom nu så gammal han var. Det fanns ingen spänning som den. Han visste att han skulle ha blivit en god flottare. Men hans mor sa att det fanns tillräckligt med flottaränkor efter älven. En i varje familj räckte, hon ville inte mista sin förstfödde också.

Nästan varje år var det någon av männen som på en svår bröt stannade upp i sin rörelse, som drevs bort från nuet och följde med ner mot den kalla döden. Den frustande forsen hade tagit emot männens kroppar och fört dem i kastande framfart mellan olika strömmar, ömsom slagit dem mot vassa klippkanter, ömsom låtit dem flyta långa sträckor mjukt gungande, fridfullt vilande, för att någon stund bli hängande fast som en trasdocka på båda sidor om en trädgren som lodrät kilat in sig mellan stenar. Då hade armar och ben sträckt sig efter det framrasande vattnet, som om kroppen velat följa med, men hindrats av trädet som höll ett fast tag om dess midja. Och håret som svajande sjögräs hade försökt fly från kroppen. Forsen hade fått

nog av sin barlast när den kommit till slättlandet och där lojt kastat upp den i strandlinjen. Den av älven misshandlade kroppen var svår att upptäcka. Den såg mest ut som en stor otymplig tova av grenar, löv, sjögräs, och tygtrasor.

Han hade varit med och sett fadern halka och ropa till och sedan försvinna mellan stockarna ner i det kalla vattnet. Det hade varit omöjligt att hitta honom. Den iskyla som förstelnat Alfred i samma ögonblick han såg sin far försvinna bar han med sig under huden. Den fick honom att slippa känna. Den hade gett honom en märklig vredeskraft.

Hans födelsedag var förbi. Så han hade längtat till den. Han hade inte längre velat vara tonåring eftersom ingen tog honom riktigt på allvar. Men så här hade han aldrig kunnat se sitt liv. Han hade gått den långa milen uppifrån deras by ner till kvarnen med blicken fäst strax framför varje fot. Han visste ändå inte om han gått på gruset eller i gräskanten. Så hörde han de skrattande männen och lyfte på huvudet. En ung kvinna stod mellan utlastet och vagnen. Hon var fullt upptagen med att hålla ordning på säckarna medan männen med glada röster inte tycktes bry sig så mycket om vad som lastades. Hon pekade och de lyfte. Snabbt vred och vände hon bort isen under hans hud. Hennes bestämda röst, när hon skyndade på de båda männen, eldade under hans fötter och så föddes plats för hans trasiga själ att visa sig.

Bilden som brändes in i det inre av hjärtats båda kammare för mer än sextio år sedan var lika tydlig, som den bild han såg nu när han vred på huvudet och med blicken följde linjerna i hennes sovande ansikte. Han kände hennes ansikte långt mer än hon kände hans. Från näsroten till ögonvrån hade bäddats en mjuk liten kudde som vore den vävd av tunnaste silke och fylld med en älvas andedräkt. Han kunde ana blodets strömmande därunder. Han kunde höra hennes halva skratt som övergick i en suck av lust när han första gången kysst hennes ögon. Då hade han haft tjänst i kvarnen över ett år. Han hade bara varit hemma på söndagarna. På lördagkvällen hade han gått vägen hem till mor och syskon med pengar och mjöl. Han blev varm i sitt bröst när de minsta kom emot honom på gårdsplanen, och när mor kramade om honom och sa att det var så bra att hon inte behövde vara orolig för honom. Han älskade att göra allt det som de behövde hjälp med. Han älskade att leka med de minsta och berätta sagor. Innan de la sig på kvällen satt de i köket och han berättade om kvarntrollet och om näcken i ån och han berättade om Hanna som kunde allt om kvarnen och som styrde och bestämde där nere. Han mötte sin mors blick och hon

nickade leende mot honom. Hela tiden han var hos sin familj längtade han till måndagsmorgonen då han återigen skulle få gå den två timmar långa promenaden till Hanna. Till sitt arbete. Till kvarnen. Men i första hand till henne. Det var fria timmar då han lät sina drömmar fritt väva samman deras liv.

Nu, när han tänkte på sina barn och barnbarn, när de låg där och vilade middag, undrade han vad som skulle ha blivit av hans liv om hon hade sagt nej, om hon inte hade velat ha honom. Han blev lite förundrad över att han aldrig nuddat vid den tanken tidigare. Inte ens när han träffat... nej bort nu tanke, han ville inte minnas det nu. Om Hanna inte sagt ja skulle han förmodligen ha skrumpnat bort, krymt ihop av alla säckarnas bärande och till sist bara försvunnit i ett rykande mjölmoln mellan stenarna. Han strök med tummen mot hennes handlov och fäste blicken igen på det sovande ansiktet.

Längst ut på silkeskuddens tunna hud fanns antydning till veck, de låg där som en solfjäder upp mot ögonbrynet. Huden var ljus nästan vit, längst ner i dalgången och där den just gjorde sin välvning igen innan den försvann ner i nästa dalgång var den lätt vårsolsröd. Han tröttnade aldrig på att se hur rynkorna slätades ut när hon somnade. Hans önskan var varje dag lika stark att få se hennes ansikte vakna och hitta tillbaka till alla sina veck som kom på plats strax innan hon öppnade ögonen. Solfjädern blev djup och leende. Han hade ofta legat och tittat på henne och längtat efter ljust den korta sekund när hennes muskler vaknade och gjorde sig beredda att lyfta ögonlocken för att möta hans blick. Detta som han aldrig kunnat beskriva, sköljde fortfarande över honom varje gång Hanna vaknade. Så det djupa vecket mellan ögonbrynen som omslöt av ett mindre på var sida om och som sömnen inte rådde på. Det stack i honom när han följde vecken nerifrån och upp. Där hade sorgen efter Eleonora lagt sig tillräta. Deras enda dotter som döden hämtade i hennes elfte levnadsår.

Flickungen hade blivit sjuk samtidigt med lillebror Erik. De hade fått feber och svettats och yrat och inte kunnat äta. Hanna hade bäddat åt dem i samma rum för att de skulle kunna skötas om så enkelt som möjligt. Båda barnen hade varit illa därän och doktorn hade kommit både morgon och kväll i en veckas tid. Erik hämtade sig med nöd och näppe men Eleonora hade blivit allt blekare under feberrosorna och aldrig vaknat ordentligt. Sista dygnet hade hon inte kunnat svälja vattnet. De satt båda hos henne och försiktigt hade han stoppat in teskeden i hennes mun och hållt av vattnet på tungan. Hon gnydde lite och fortsatte andas tungt men vattnet rann ut ur

munnen igen, det stannade upp ett ögonblick för att fylla gropen i hakan men rann sedan vidare ner på halsen. Hanna tog upp barnet i sin famn och vyssjade sakta medan gråten trängde fram. Alfred åkte för att hämta doktorn igen. När de båda männen kom tillbaka satt Hanna fortfarande med Eleonora i famnen. Han skulle alltid minnas hur hon stilla hade vaggat den lealösa kroppen och strukit med sin fria hand över flickans ansikte som var vått av Hannas tårar.

Spåren efter spanska sjukan hade smält in i hans älskade Hannas ansikte. Det intensiva ljuset från hennes mörka blå ögon hade följt tårarna ner till Eleonora och hade aldrig kunnat släppa taget om flickans kropp, där den sakta multnade under tung jord.

Han lyfte sin lediga hand och strök henne över kinden. Det kom ett litet hummande och en puffande utandning. Kinden, hur kunde den vara så mjuk? Han förundrades ständigt över det. Så mindes han en annan kind under sin hand. Den hade aldrig blivit lika nära, aldrig lika mjuk. Då och då fanns hon där igen i hans tankar. Han kunde inte hjälpa det. Lika lite som han hade kunnat rå för deras möten. Ja, inte deras första i alla fall. Hanna brukade, när han försvann i de drömmarna, stanna upp i sina sysslor och helt stilla bara möta hans blick och sedan långsamt vända sig om. Han kände sig alltid lika förlägen och han var henne djupt tacksam över att hon inte sa något när båda upptäckte var hans tankar höll till. Det var ju trots allt så längesedan.

Hannas kind, täckt av små fina rynkor som vore de virkade av den lilla familjen inne i dockskåpet. Eleonoras dockskåp, som hade fått stå kvar framme. I gästrummet. Den familjen måste vara de skickligaste av hantverkare för att få fram det vackra nät som var så levande och så vackert färgat i alla nyanser av rött, från blekaste rosa till djupaste purpur. Och de tunna blodådrornas blåskimmer därunder. Men Eleonoras dockfamilj hade inte varit virkande konstnärer.

Hans hand blev liggande på Hannas axel medan han försvann tillbaka nästan ett halvt sekel. Eleonora hade lekt att dockhuspappan var flygare. Han mindes hur de hade sett i tidningen att den första flygningen över Atlanten bara hade tagit 16 timmar och 27 minuter. Han hade läst artikeln högt för alla i familjen, Eleonora hade krupit upp i hans knä och så hade hon läst artikeln en gång själv och tittat på fotografiet som visade landningen med stackars Vickers Vimy på nosen där i kärret, och flickungen hade blivit alldeles som förhäxad. Hon hade klippt artikeln ur tidningen och haft den ihopvikt under kudden alla nätter. Mellan den 16 juni och den 17 juli hade hon bara pratat om flygningen. Och landningen. De små dockorna hade blivit flygare. Hon

hade gjort ett litet biplan av tändvirke, garn, klister och tidningspapper. Och flugit med dem genom rummen och ut i trädgården. Hon hade legat på rygg på gräsmattan med sin flygmaskin i handen och följt fåglarnas glidflykt. Hon hade klättrat upp i äppelträdet med hans egen gamla motorcykelhuva nerdragen över sitt huvud och de ljusa flätorna utstickande under öronlapparna. Så hade hon skrikit: ”Land, jag ser land. Vi klarade det! Arthur, vi lyckades! Vi landar i kärret! Håll i dig!” Så hade hon hoppat. Hon hade tvingat lillebror Erik att vara Brown, men han fick sitta beredd på marken under trädet för han vågade inte hoppa. Själv ville hon vara Alcock. John Alcock, piloten. Och så viktigt det hade varit för henne att AW Brown fanns på plats nere på marken efter landningen så att de kunde kravla sig upp därifrån tillsammans, hoppa och jubla med sina kattmaskotar i handen. De hade vinkat till den låtsade fotografen som tog kort på dem framför flygmaskinen med nosen nerstucken i kärret.

Så var det den morgonen när hon vaknade så tidigt. Hon hade gått ut i rummet och tittat på klockan över buffén och skrivit ner tiden, 5:30, så hade hon tagit på sig luvan. Den dagen hade varken han eller Hanna orkat stå emot hennes tjat längre utan de lovade att hon skulle få vara uppe tills planet var framme på Irland, tre minuter i tio på kvällen. Hon måste få känna på flygningens riktiga tid. Och det var ju sommar. Lyckligare barnaögon kunde han inte minnas än hennes, när hon kramade honom godnatt den kvällen. Hon var snorig redan då. Sedan kom febern.

Så många gånger han undrat vad hon skulle ha gjort med sitt liv. Undrat om flygandet skulle blivit något riktigt som hos Erik, och om Hanna i så fall skulle ha tillåtit henne att flyga. Han tvivlade. De läste om aviatrixerna. Tänk om Amelia Earhart och Elsa Andersson kanske hade fått sällskap av Eleonora Möller. Han kände sig stolt över sin dotter och gjorde så många detaljerade händelser med henne i centrum som aldrig hade inträffat. Hela familjen, Hanna och pojkarna också, följde uppmärksamt allt om flygning, de läste om paret Lindberghs lycka och olycka. De hade varje gång det stått något i tidningen om flygning låtit den ligga framme några dagar längre än vanligt, innan Hanna slutligen tog bladet och stoppade in det i spisen med en ljudlig suck.

Hannas envishet kunde ibland göra honom irriterad men han hade nästan alltid fallit för hennes argument. För honom fanns det inget eget som var så viktigt att det var värt hårda ord och tjurighet. Hon var den godaste människan på jorden. Och hon ville fortfarande ha honom. Han sneglade på armbandsuret. Hon skulle sova en halvtimme

till. Om han då skulle tillåta sig att vila något i minnena efter Alva. Det kunde hon inte se.

Ån hade aldrig torkat ut under de femtiofem år de ägt kvarnen. De hade varit med om både översvämningar och näst intill outhärdliga torrår men hur torrt det än hade varit så nog hade det sipprat vatten ur berget så det kunnat droppa nerför fallet. Hanna var vattnet. Det kristallklara. För livet. Han borde ha funnits där för henne men sorgen efter flickan torkade ut orden, torkade ut livet mellan dem. Hon hade inte gått att nå. Om allt varit annorlunda var det inte han som skulle ha gått till mjölkaffären. Om allt varit annorlunda hade han säkert inte ens lagt märke till den varma kvinnans skrattande ögon där bakom disken. Om allt varit annorlunda skulle han inte ha sett till att gå och handla vid stängningstid. Han skulle aldrig ha erbjudit sig att skjutsa henne hem med alla sina varor och hjälpt henne bära upp dem. De skulle aldrig ha blivit stående i hallen mitt emot varandra. Han skulle aldrig ha sett och känt det där spirande, nyfikna som pockade i hennes ögon. Han hade snabbt bugat sig, vänt om och sprungit nerför trappan, och hon hade ropat efter honom: ”Kom in på en kopp nån kväll, är ni snäll. Som tack för hjälpen.” Det hade han naturligtvis inte tänkt göra. Redan nästa kväll råkade han köra uppför hennes gata just som hon var på väg in genom porten, hon vinkade glatt när hon fått syn på bilen och ropade mot honom.

Han visste fortfarande inte hur Hanna fick reda på att han brukade träffa Alva. Han mindes bara hur det ringde på dörrklockan en gång när han besökte henne. Hur Alva hade tagit på sig morgonrocken och gått och öppnat dörren. Han hade hört Hannas röst. Det var verkligen Hannas röst. Den hade slagit och skurit honom tvärs genom lägenheten och Alva hade varit tvungen att skrika åt honom när hon kom tillbaka för att han skulle vakna ur sin isvärld där han satt på sängkanten. I sin hand höll hon en stor väska han kände väl igen. Det var hans egen resväska. Han lyfte blicken till Alvas ögon och viskade: ”Vad sa hon?” Alva kastade väskan mot honom, gjorde sig till med rösten, himlade med ögonen och sa: ”Om du ändå har *honom*, kan du lika gärna ta de här också.” Väskan hade gått upp när den slog i golvet och ut ramlade, underkläder, tröjor och strumpor. Han såg och framför allt kände på lukten att det var smutstvätt. Hans egna otvättade kläder. Han mumlade medan han med ångesten ålände i magen plockade ner kläderna i väskan igen. ”Herregud hon måste ha vetat länge.”

Från kindens övergång mot munnens vinkel låg en rynka somliga nog skulle kalla bitter. Kanske den inte hade funnits om de hade pratat om det som hänt, om de båda hade vågat säga, men aldrig ett ord blev sagt. Han hade åkt direkt hem, pojkarna sov, han hade gått fram till henne, velat hålla henne och berätta. Berätta om sorgen, om hans oändliga tomhet efter Eleonoras död, om förtvivlan över att se Hannas sorg utan att kunna nå henne. Han ville be henne om förlåtelse för att han inte kunnat stå emot glädjen som hon, Alva hade givit, men Hannas blick hade stannat honom innanför tröskeln. Han hade ställt ifrån sig väskan med orden: ”Hanna, jag vet inte hur...” Hon hade avbrutit honom med: ”Minns vad du har och hur du har kommit hit. Väljer du att stanna ska jag aldrig fråga något.” Så hade hon gått in i sovrummet och stängt dörren.

Trots den hårda torkan när många brunnar sinade fanns vatten i deras å. Källådern var djup och ren och vattnet rann genom torv och sand. Där det sprang upp ur marken gav det liv till det som under ett par år bara varit en bäckfåra men som åter blivit till den rinnande fors som var ämnad att ge liv till allt i dess närhet. Höstens regn gnomdränkte allt. Forsen svämmade över och han skrattade där i sängen när han mindes hur allt hade varit så genomblött. Precis allt. Hanna hade just lärt sig att köra bil och hade fastnat i lervällingen på uppfarten. Hon och Valdemar, han kanske var tre år, hade kommit hem från staden, de andra pojkarna var väl i skolan och han själv hade kommit ut från kvarnkontoret just som hon klev ur bilen och skulle vända sig om för att lyfta ut Valdemar från baksätet. Han satt redo med armarna uppsträckta mot henne och ville inte bli blöt, när hon fastnade med foten och drog till så hårt och leran släppte taget så plötsligt om hennes fot att hon tappade balansen och föll åt sidan ner i vattnet. Valdemar började skrika men när han märkte att Hanna skrattade och skrattade och verkligen inte kom upp kom han av sig och satt bara och tittade på sin leriga mamma. Alfred skyndade emot henne, så gott det nu gick i halkan, och hjälpte henne upp på fötter igen. Hon fortsatte att skratta när hon torkade bort en slinga av det våta håret från ansiktet och leran rann ner i ögat på henne. Hon hängde sig på honom och fortsatte att skratta. Så kände han hur hon blev lugn och la armarna om honom och han mötte äntligen hennes glädje igen där i regnet utanför bilen. De stod med armarna om varandra tills Valle började skrika igen. Hon såg aldrig att en del av regnet i hans ansikte var tårar.

”Vad skrattar du åt?” Hanna kramade hans hand lite. Han hade inte fått se henne vakna.

”När du föll i leran, den hösten det regnade så förgjordat”

”Ja, det var väl en ruskig tur att marken grabbade tag i mig. Jag var så glad åt mitt körkort så jag glömde väl bort hur det såg ut här hemma. I stan var det i alla fall bara blött.”

”Men nu ska vi inte köra mer. Jag vågar mig inte på att köra på högersidan. Jag vet att du vill Hanna, men för en gångs skull kan du väl låta mig bestämma? Vi är för gamla nu.”

Hon släppte hans hand och satte sig upp på sängkanten utan att svara. Så vände hon sig mot honom

”Ja, du har nog rätt. Men det är två dagar kvar på vänstra sidan. Och du, vi kan väl behålla bilen i alla fall. Kanske nån av barnbarnen vill övningsköra här ute på gården. Då kan jag ju visa dem.” Hon hade rest sig upp och var på väg ut till kaffekokaren. Han satt kvar en stund och såg efter henne. Så gick han mot ytterdörren och öppnade den. Ljudet från vattenfallet och sensommarvärmen blandade sig i hans bröst och han längtade till nästa middagsvila.

©Helen Pihl 2004